Ливаден блатар *Circus pygargus*

Сн. Петър Янков, *БДЗП*

Описание на вида

Един от видовете, който често се регистрира на малка височина, 2-20 метра. При почивките си може да се задържи дълго време на едно място, особено младите птици по време на есенна миграция. При хранене използва терените и на ветропарковете.

Степен на проученост, обзор на наличната информация и принос на проекта

В България миграцията е целенасочено проучвана след 1977 г. (Laine, 1978). По-добре е проучена есенната миграция на вида. Пролетния прелет е от средата на март до края на април, а есенният – от средата на август до края на октомври(Симеонов и др., 1990). В периода 1979 до 2003 г. (с изключение на 1994, 1995, 1997 и 2000 г.) е проучена есенната миграция на вида в района на Атанасовското езеро, като за 24-годишния период са регистрирани числености от 5 (1983 г.) до 172 (1993 г.) индивида за миграционен сезон (Michev at al., 2011). Според това проучване миграцията на ливадния блатар започва от средата на август и продължава до последната десетдневка на септември, като най-интензивна е в края на август и началото на септември (между 21 август и 1 септември. През 1997 г. при целево проучване на есенната миграция в района на местността „Пода" в източната част на Мандренското езеро са отчетени 4 ливадни блатари за един миграционен сезон (НБОИ, 2012). През същата година на Атанасовско езеро не е провеждано проучване на есенната миграция. При проучване на есенната миграция в района на Котел в Стара планина през 1998 г. са наблюдавани 180 ливадни блатари за миграционния сезон. Миграция на ливадни блатари е наблюдавана в района на Балчик през 2003 г. при целенасочено проучване на миграцията, свързано с намерения за развитие на ветропаркове, като за един миграционен сезон са установени да прелитат 101 индивида (НБОИ, 2012). През есента на 2004 г. в рамките на целенасочено проучване на есенната миграция в Източна България, паралелно на 9 наблюдателни точки за целите на Натура 2000, миграция на ливадни блатари е установена в района на Добруджа при Българево (68 индивида), Горичане (5 инд.), Балчик (241 инд.), Рогачево (173 инд.), в Източна Стара планина – при селата Баня (49 инд.) и Паницово (50 инд.), при село Мадара (16 инд.), в района на Созопол при село Равадиново (184 инд.) и в Странджа при Малко Търново (2 инд.) (БДЗП, 2005). Най-голям брой мигриращи ливадни блатари през този миграционен сезон са наблюдавани при Балчик. На временни наблюдателни точки при Златар и Кабиюк могила край Шумен също са установени да прелитат единични птици. През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България паралелно на 9 наблюдателни точки, ливадни блатари са установени в района на Добруджа при Горичане (47 инд.), Българево (86 инд), Топола (78 инд.), Безводица (52 инд.), Кремена (34 инд.), Суворово (5 инд.) и Ефрейтор Бакалово (наблюдателна точка Суха река) (21 инд.), в района на Провадия (21 инд.) и Атанасовско езеро (96 инд.), като най-голям брой прелитащи ливадни блатари за миграционния сезон са установени на Атанасовско езеро. През 2005 г. есенната миграция на ливадния блатар започва в началото на август и продължава до края на септември. В периода от 2006 до 2010 г. започват да се провеждат проучвания на миграцията на птиците във връзка с инвестиционни интереси за изграждане на ветрогенератори, като проучванията са съсредоточени основно в Добруджа. При тези проучвания мигриращи ливадни блатари са наблюдавани при Българево, Каварна, Хаджи Димитър, Селце, Могилище, Бежаново, Шабла, Пролез, Горичане, Сърнино, Василево, Люляково, Снягово, Добротич, Телериг, Карапелит, Росица, Александрия, Добрин, Стан, Мировци. Най-голям брой мигриращи

ливадни блатари е установен през 2010 г. при село Люляково – 145 индивида за миграционния сезон (Герджиков, Илиев, 2012), а също през 2006 г. при Каварна – 125 индивида. В периода 2008 – 2009 г. проучвания на есенната миграция са осъществени и по поречието на река Дунав и Дунавската равнина, като мигриращи ливадни блатари са установени да прелитат в района на село Иваново (в Защитена зона „Ломовете") – 6 индивида, Въбел (в Защитена зона „Никополско плато") – 12 индивида, Песчинското блато (в защитена зона „Комплекс Беленски острови") - 15 индивида, блатото Кайкуша (в защитена зона „Свищовско-беленска низина") – 28 индивида и в района на село Златия (в защитена зона „Златия") – 8 индивида (НБОИ, 2012).

В Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици (Zalles, Bildstein, 2000) като места с миграция на ливадни блатари, освен Атанасовско езеро, са посочени Котленска планина, Малко Търново, нос Емине , курорта Албена, нос Калиакра, Ломовете, Луда Камчия, Кресна, Пловдив, Софийската котловина, Радовец, долното течение на река Арда.

Извън посочените по-горе райони, при случайни наблюдения на птици, ливадни блатари по време на есенна миграция са наблюдавани на много места в Приморска Добруджа между Каварна и Шабла, в района на Сливница, ЗМ „Ятата", в района на селата Първенец, Кичево, Оброчище, Радево и Соколник, в ОВМ „Бесапарски ридове", ОВМ „Комплекс Калимок" (НБОИ, 2012).

През пролетта на 2005 г. при паралелните проучвания на пролетната миграция в Добруджа са установени общо малък брой ливадни блатари: при село Кремена - 4 индивида за миграционния сезон и при Провадия – 3 индивида. През същия сезон е проведено проучване на пролетната миграция по долината на река Места при село Огняново, като там не са регистрирани ливадни блатари. В периода на интензивни проучвания на миграцията в Добруджа, поради засиления инвеститорски интерес за изграждане на ветрогенератори мигриращи ливадни блатари са установени при Бежаново, Василево, Шабла, Пролез, Люляково, Снягово, Карапелит, Росица, Добрин, Александрия, Могилище, Хаджи Димитър, Суворово, Стан, Преселка и Добротич. Най-много ливадни блатари за миграционен сезон са прелетели в района на град Суворово през пролетта на 2006 г. – 32 индивида и в района на село Хаджи Димитър през 2006 г. и село Добротич през 2010 г. – по 25 индивида (Герджиков, Илиев, 2010). По време на проучване на пролетната миграция в Дунавската равнина, при село Въбел (защитена зона „Никополско плато") през 2010 г. са регистрирани 10 мигриращи полски блатари, а при село Сливата през 2011 г. е наблюдаван 1 индивид за миграционния сезон.

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици" в Северна България през 2011 г., бе установено, че ливадните блатари летят на широк фронт над Северна България, като интензивен прелет се наблюдава в Добруджа (между Браничево и Дуранкулак) и в централната част на Дунавската равнина (при Коиловци и Галиче). По време на проучването на есенната миграция през 2012 г. се установи, че през Южна България ливадните блатари прелитат на относително широк фронт между Равнец (в Бургаския район) и Гранитово (по поречието на Тунджа), като относително интензивен прелет е регистриран и при Върбово (източната част на Източните Родопи).

По време на проучването на пролетната миграция през 2012 г. в Южна България ливадни блатари са прилетели основно при наблюдателната точка на Суходол. В Добруджа интензивен прелет на ливадни блатари е регистриран в района на Дуранкулак.

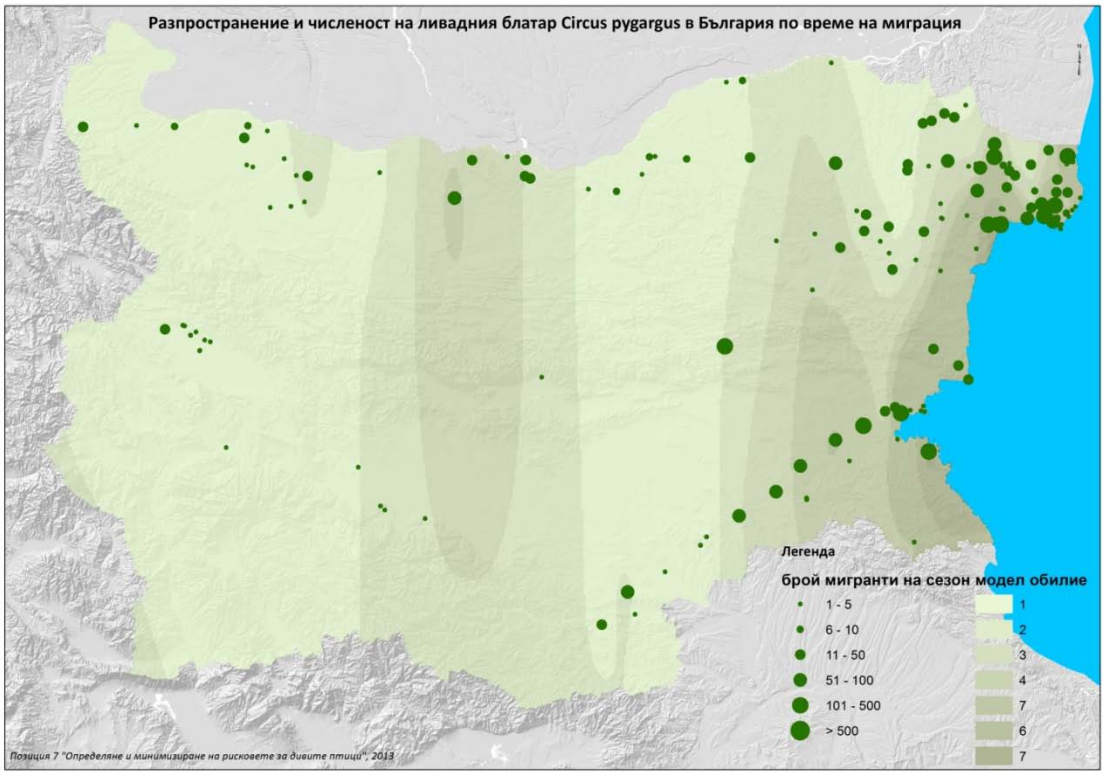

Фиг. 51 Разпространение и численост на ливадния блатар в България по време на миграция на база на наличната информация

Характеристика на миграцията

Численост и фронт на миграцията

По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат 258 ливадни блатари (2012 г.). Като се има в предвид, че ливадният блатар мигрира през територията на цялата страна, то общият брой прелитащи по време на пролетна миграция птици може да се оцени на около 400 индивида. През пролетта прелета на ливадния блатар е по-концентриран в определени райони. Относително интензивен прелет на ливадни блатари в Южна България е регистриран при Суходол, а в Северна България – в района на Провадия и в Източна Добруджа (Кремена, Бежаново, Дуранкулак).

По време на есенна миграция през България са установени да прелитат минимум 824 ливадни блатари (2012 г.), основно в Източна България. На база на наличната информация събрана в рамките на проучването 2011 – 2012 г., и други по-раншни паралелни проучвания на миграцията, може да се прецени, че през територията на страната преминават минимум 1100 ливадни блатари. През есента ливадният блатар лети на широк фронт, като интензивен прелет в Северна България се наблюдава в Добруджа (между Браничево и Дуранкулак) и в централната част на Дунавската равнина (при Коиловци и Галиче). През Южна България ливадните блатари прелитат на относително широк фронт между Равнец (в Бургаския район) и Гранитово (по поречието на Тунджа), като относително интензивен прелет е регистриран и при Върбово (източната част на Източните Родопи). Прелет на ливадни блатари е наблюдаван и в Софийското поле и по долината на река Марица.

Интензивност и динамика на прелета

Сезонна динамика

Пролетния прелет на ливадния блатар е от средата на март до средата на май, но интензивен прелет е регистриран през април. Есенният прелет започва от началото на август и продължава до края на октомври, но интензивния прелет е от средата на август до последната десетдневка на септември.

Дневна динамика

Ливадният блатар прелита основно между 7 ч. сутрин и 18 ч следобед. Както през пролетта, така и през есента, в районите на наблюдателните точки прелетът е бил по-интензивен е в предобедните часове.

Ливадният блатар лети обикновено ниско, до 200 м през целия ден, като рано сутрин и следобед птиците летят на не повече от 50 м.

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

Ливадният блатар по време на миграция е наблюдаван да прелита в много широк височинен диапазон 2 м до 1200 м. Както по време на есенната, така и по време на пролетната миграция повечето птици са регистрирани да прелитат на височина до 200 м. През пролетта на 2012 г. в района на Дуранкулак е наблюдаван активен прелет на ливадни блатари на височина над 500 м.

Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите ливадни блатари през България по време на есенна миграция е север –юг, а през пролетта – юг – север.

Използване на района за стациониране и нощуване от реещи птици

По време на миграция нощувки на ливадни блатари се наблюдават по черноморските влажни зони. Блатарите често кацат и направо на земята за нощувка и за почивка дори през деня. Извън влажните зони по Черноморието такива места са установени в района на Добрич, между Каварна и Българево, както и западно от Дуранкулак.

Радарно проучване на миграцията – регистрирани сигнали

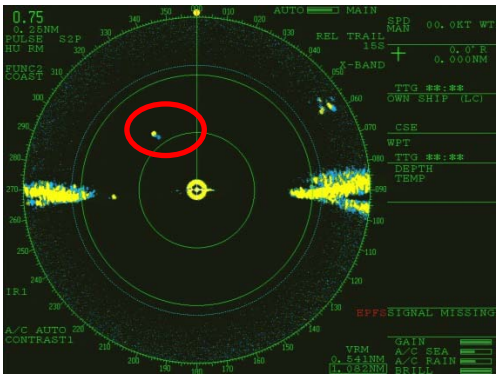

Фиг. 52 Прелитащ ливаден блатар засечен с радар